

EVRENSEL DİLBİLGİSİ VE DİL YETİSİ: ELEŞTİRİLER, YENİ YAKLAŞIMLAR

Dr. Dilek UYGUN
Marmara Üniversitesi

Abstract

Noam Chomsky's language theory is based on the claim that human beings are endowed with an innate, domain-specific linguistic capacity which is represented by Universal Grammar (UG). The basic premise of this claim is the poverty of stimulus argument which assumes that primary linguistic input is insufficient for language acquisition. This paper presents the recent criticisms raised against poverty of stimulus arguments and the modularity of language faculty. It also shows that within the framework of Minimalist Program introduced by Chomsky, domain-specificity is considered to be a special arrangement of components which are not language specific.

Key words: poverty of stimulus, language acquisition, Minimalist Program, modularity, innate capacity, UG

1. Giriş

Noam Chomsky'nin dil kuramının temelini oluşturan en önemli sav, dil yetisinin doğuştan gelen ve diğer bilişsel yetilerden bağımsız bir yeti olduğu savıdır. Doğuştan var olan dil yetisini temsil eden ise Evrensel Dilbilgisi'dir. Son yıllarda dil edinimi ve dil bozuklukları ile ilgili yapılan yeni çalışmaların ve beyinle dil yetisi arasındaki ilişkiyi belirlemeyi hedefleyen araştırmaların sonuçlarına dayanarak bu sava karşı yöneltilen eleştirilerin arttığını görüyoruz. Bu çalışmada doğuştan var olan dile özel yeti savına son zamanlarda yöneltilen eleştiriler ve onların çıkış noktalarını özetlendikten sonra, 1990'larda Chomsky'nin başlattığı ve üretimsel dilbilgisi kuramına yeni bir bakış açısı getiren Minimalist Programdaki dil yetisi ve Evrensel Dilbilgisi görüşü tartışılacaktır.

2. Doğuştan var olan dile özel yeti

Doğuştan gelen dile özel bir yetinin varlığını savunanlara göre dil ediniminde çocuğa çevrenin sunduğu dil verisi sınırlı ve yetersizdir. Dil bu sınırlı ve yetersiz veriyle öğrenilemeyecek kadar karmaşık ve soyut bir yapıya sahiptir. Ancak çocuk kısa bir sürede dilin karmaşık yapısını çözümleyerek yetişkinlerin dil yeterliğine ulaşır. Bu yeterliğe ulaşmak ancak doğuştan var olan bir dil yetisi sayesinde gerçekleşebilir. Dil edinimi sırasında çocuk kendisine sunulan dil verisinin ötesinde bir üretkenlik sergiler. Çocuk ona sunulan dil verisinde bulunmayan yapıları türetme yetisine sahiptir. Bu yeti de çocuğun bir takım soyut dilbilgisi kuralları ve yapılarına ait bilgiye sahip olduğunu gösterir.

Doğuştan var olan yetiyi temsil eden Evrensel Dilbilgisi'dir. Evrensel Dilbilgisi özel dilbilgilerinin uyması gereken bir şema sağlar. İnsan dilinin özünü oluşturan bu şema, çocuğun olası dilbilgileri arasından karşılaştığı dil verisi ile uyumlu dilbilgisini seçmesini sağlar. Evrensel Dilbilgisi, olası kurallar ve yapılar konusunda bir takım kısıtlamalar getirerek çocuğu doğru varsayımlara ulaştırır. Evrensel Dilbilgisi sayesinde çocuk bazı yapıları ve kuralları keşfetme eğilimindedir. Örneğin; Hornstein ve Lightfoot (1981) tümcede öbek yapısının hiyerarşik bir yapı olduğu bilgisine çocuğun doğuştan sahip olduğunu öne sürerler.

Dil yetisi, insanın biyolojik özellikleri tarafından belirlenen bir yetidir. İnsanlar genleri tarafından önceden belirlenmiş bir dil organına sahiptir. Bu organ yalnızca dile özeldir. Beynin sol yarısında belli bölgelerde oluşan hasarların yetişkinlerde dil yetisini doğrudan etkilediği görülmektedir. Bu da beynin belli bir bölgesinde yer alan dil organı savını güçlendirmektedir (Anderson ve Lightfoot 2002: 226).

Özel dil bozuklukları (specific language impairment) dil yetisinin diğer bilişsel yetilerden bağımsız olduğu savını desteklemektedir. Söz konusu dil bozukluklarının görüldüğü çocuklar dil ediniminde yaşlılarından daha geri kalmakla beraber diğer bilişsel alanlarda yaşlılarıyla benzer özellikler gösterirler (Bishop 1997). Bu çocuklarda zekâ gelişiminin normal yaşlılarından farklı olmaması diğer bilişsel yetilerden bağımsız, yalnız dile ait bir yetinin varlığını gösterir (Anderson ve Lightfoot 2002: 237).

Dile özgü bir yetinin doğuştan var olduğunu savunanlar için çocuğa sunulan dil verisinin yetersiz olduğu savı en önemli çıkış noktalarından birini oluşturur. Uyarıcının yetersizliği savı (stimulus poverty argument), çocuğun bazı dilbilgisi kurallarını sınırlı ve yetersiz dil verisinden genel öğrenme stratejilerini kullanarak çıkartamayacağını öne sürer. Literatürde pek çok dilbilgisi kuralı ile ilgili uyarıcının yetersizliği savı olduğunu görüyoruz. Örneğin; İngilizcedeki soru yapılarında yardımcı eylem sözcüğünün tümce başına getirilmesi kuralının yalnızca çocuğa sunulan dil verisiyle öğrenilemeyeceği savı en çok bilinen uyarıcının yetersizliği savlarından biridir. Çocukların soru tümcelerinde (2) numaralı örnekte gösterildiği gibi birinci yardımcı eylem sözcüğünü başa getirdikleri hatalı tümce üretimi asla görülmemektedir (Crain ve Nakayama 1987: 536).

- 1) Is the man who is smoking crazy?
- 2) Is the man who smoking is crazy?

Dil edinimi sırasında çocukların bu tarz hatalar yapmamaları, dilin soyut yapısı ile uyumlu kuralları çıkarma eğiliminde olduklarını göstermektedir. Uyarıcının yetersizliği savları, doğuştan var olan dile özgü bir yetinin ve çocuğa dil ediniminde rehberlik yapan Evrensel Dilbilgisinin varlığının en güçlü kanıtı olarak kabul edilmiştir.

3. Eleştiriler

Doğuştan var olan dile özgü yeti savına karşı son zamanlarda yöneltilen eleştirilerin bir kısmının uyarıcının yetersizliği savlarını hedeflediği görülmektedir. Bu savlara karşı en güçlü eleştirilerden biri Pullum ve Scholz (2002) tarafından yapılmıştır. Pullum ve Scholz'a göre, dil ediniminde bir takım yapılar ve kurallarla ilgili bilgiye ulaşmanın doğuştan var olan bir dil yetisine sahip olmadan mümkün olamayacağı savunulacaksa öncelikle şunların yapılması gerekir:

- 1) Çocuğun bildiği öne sürülen dil kurallarının, yapılarının ayrıntılı bir şekilde tanımlanması,
- 2) Çocuğun bu dil kurallarını ve yapılarını genel öğrenme stratejileri kullanarak öğrenebilmesi için dil verisinde bulunması gereken tümce çeşitlerinin tanımlanması,
- 3) Çocuğun söz konusu dil kurallarını ve yapılarını belirlenen tümce çeşitlerine ulaşmadan öğrenemeyeceğinin kanıtlanması,
- 4) Dil ediniminde bu tümce çeşitlerinin çocuğa sunulan dil örnekleri içinde yeterli miktarda olmadığına kanıtlanması,
- 5) Çocuğun söz konusu dil kurallarını gerçekten bildiğinin kanıtlanması. (Pullum ve Scholz 2002: 19).

Pullum ve Scholz bu maddelerden her birinin farklı disiplinlerin alanına girdiğini savunurlar. Birinci ve ikinci maddeler betimleyici ve biçimsel dilbilim kuramının alanına girer. Üçüncü, dördüncü ve beşinci maddeler öğrenilebilirlik kuramları, deneysel gelişim psikolojisi gibi alanları ilgilendirir. Pullum ve Scholz, bu beş maddede belirtilenlerden herhangi birisinin gerçekleşmemesi durumunda uyarıcının yetersizliği savının geçersiz olduğunu ileri sürerler. Uyarıcının yetersizliği savı ile ilgili çalışmalardan örnekler vererek yukarıdaki maddelerden en az birinin eksik olduğunu gösterirler. Özellikle de belli bir kuralı öğrenmek için gerekli olan tümce yapılarının çocuğa sunulan dil deneyiminde yetersiz olduğunun tam olarak kanıtlanmadığını belirtirler.

Dil verisinin yetersizliği savına karşı bir başka görüş de Reali ve Christiansen (2003) tarafından ileri sürülmüştür. Reali ve Christiansen çocuğa sunulan dil verisinin ve çocukların sahip olduğu genel öğrenme düzeneğinin doğuştancılar tarafından yeteri kadar değerlendirilmediğini savunurlar. Reali ve Christiansen'e göre çocuk kendisine sunulan dil verisinde bulunan bir takım dilbilgisi yapılarının dağılımsal özelliklerine bakarak öğrendiği dilin yapısıyla ilgili uyumlu kuralları çıkartabilir. Dil verisinde yapıların dağılımı ile ilgili istatistiksel bilgidan doğru genellemelere ulaşabilir. Bu noktada dil verisinde böyle bir öğrenmeyi sağlayacak bilgi var olsa bile çocuğun bu tür genellemelere ulaşacak bir öğrenme yetisine sahip olup olmadığı sorusu akla geliyor. Safran,

Aslin ve Newport'un (1996) yaptıkları deneyler 8 aylık bebeklerin birimlerin dağılımı konusunda duyarlı olduklarını gösteriyor. Safran, Aslin ve Newport bebeklerin üç heceli anlamsız sözcüklerin birleşmesinden oluşan söz akışı içinde vurgu, zaman aralığı gibi akustik bir ipucu olmaksızın, hecelerın yan yana gelebilme olasılığını ve dağılım özelliklerini ipucu olarak kullanarak sözcükleri ayırt edebildiklerini belirtirler.

Dil ediniminin Evrensel Dilbilgisi rehberliğinde gerçekleştiği görüşüne karşın Tomasello çocukların dil ediniminde ileri sürüldüğü kadar üretken ve yaratıcı olmadığını savunur (2000: 210). Tomasello'nun yaptığı deneyler dil ediniminin ilk basamaklarındaki çocuğun aslında yeni yapıları kullanma konusunda oldukça kısıtlı olduğunu göstermektedir. Örneğin; yapılan deneylerde anadili İngilizce olan çocukların 'break' gibi bir eylem sözcüğünü 'The window broke' gibi bir yapı içinde kullanmayı öğrenmelerine rağmen, aynı sözcüğü 'He broke the window' veya 'The window got broke' gibi yapılarda kullanamadıkları saptanmıştır. Oysa aynı çocukların bu yapıları başka eylem sözcükleri ile kullandıkları görülmektedir (2000: 210). Tomasello, dil ediniminin bir takım soyut kurallarla değil, birimler üzerinden aşama aşama gerçekleştiğini öne sürerek aslında yetişkin dilbilgisinin de üretimsel dilbilgisi kuramının önerdiği soyut ilkeler ve yapılarla tanımlanmasının gereksiz olduğunu belirtmektedir (2000: 246-248). Bates ve Goodman (1997), Slobin (1997) gibi dil edinimi kuramcılarının bu noktada Tomasello'ya katıldığını görüyoruz.

Bates dilin doğuştan gelen bir yetiye bağlı olduğu savı ile yalnızca dile özel bir yetinin doğuştan var olduğu savını farklı savlar olarak değerlendirir (1999:2). Bates dil yetisinin biyolojik temelleri olduğunu kabul etmekle birlikte yalnızca dile özel bir yetinin varlığına karşı çıkar. Bazı dilbilgisi yapılarının ve kurallarının mümkün olmamasının nedeni Evrensel Dilbilgisinin getirdiği kısıtlamalardan değil, bilgi işleme düzeneği, bellek, hareket planlama ile ilgili biyolojik kısıtlamalardan kaynaklanmaktadır. Örneğin, hiçbir dilde bir tümceyi soru haline getirmek için tümceyi tersine çevirmek gibi bir dilbilgisi kuralı olamaz.

John hit the ball → Ball the hit John?

(Bates 1999: 6)

Böyle bir kuralın hiçbir dilde olmamasının nedeni Evrensel Dilbilgisi'nin kısıtlamalarından değil, bu tür bir soru yapısını türetme ve anlamamanın işlemci düzenek açısından zor olmasından kaynaklanır.

Bates ve Elman'a göre dil yetisini beyinde bir bölgeyle kesin olarak ilişkilendirmek mümkün değildir. Beynin sol yarısında bulunan Broca ve Wernicke gibi bölgelerin dil yetisi ile ilgili olduğu daha önceki çalışmalarda belirlenmiş olsa da, bu bulgular dil yetisinin beyin belli bir bölgesinde bulunduğunu öne sürmek için yeterli değildir. Dil üretimi ve algılaması beyin pek çok bölgesini ilgilendiren ve beyinde tek bir bölgeyle ilişkilendirilmeyecek kadar karmaşık bir olaydır. Ayrıca, dil yetisi ile doğrudan ilişkili olduğu öne sürülen bölgelerin dil dışındaki işlemlerde de kullanıldığı görülmektedir. Örneğin; Broca bölgesinin konuşma ile ilgili olmayan diğer hareket planlama işlemlerinde de uyarıldığı belirlenmiştir. Bu da Broca bölgesinin dille ilişkili ama yalnızca dile özel bir bölge olmadığını göstermektedir (Bates ve Elman 2000: 102-105).

Yetişkinlerde dil bozukluklarına yol açan beyin hasarları, beyindeki belli bölgelerle ilişkilendirilse de Bates ve Elman aynı bölgelerde beyin hasarları ile doğan çocukların, hasarın beyin tek tarafında olması koşuluyla, dil gelişiminde normal yaşlılarıyla hemen hemen aynı özellikleri gösterdiğini belirtirler. Eğer insan beyinde yalnız dil yetisine ait bir bölge olsaydı bu bölgede beyin hasarı ile doğan çocukların dil edinmesi mümkün olmazdı (2000:108). Bu bulgular çocuğun doğuştan beyinin belli bir bölgesi ile ilişkilendirilecek bir dil organına sahip olmadığını gösterir.

Bates ve Goodman, dile özel bir yetinin kanıtı olarak gösterilen özel dil bozukluklarının, dile özel bir yetiyle ilgili bir sorundan değil, işitsel uyarıyı algılama sırasında oluşan sorunlardan kaynaklandığını gösteren son çalışmalara dikkati çekerler. Özel dil bozukluklarının dile özel bir yetiyi gösterdiği savının tartışmalı olduğunu ileri sürerler (Bates ve Goodman 1999: 63).

Bates ve Elman'a göre dil yetisi dile özel bir genin ürünü değil, doğuştan var olan genel bilişsel yetilerin etkileşiminin ürünüdür. Dil ve dilbilgisi, dile özel bileşenlerden değil, genel bilişsel öğelerin birleşmesinden oluşmaktadır. Elman (1996) çocukta 8-10'uncu aylarda meydana gelen dil ve beyin gelişimine değinerek bu dönemin hem sesbilgisi ve konuşmanın gelişimi açısından hem de

beynin fiziksel gelişimi açısından önemli bir dönem olduğunu belirtir. Yine aynı dönem çocuğun alet kullanma, sınıflandırma, başkalarının davranışlarını taklit etme, nesnelere tanıma, mimik ve jestler yoluyla iletişim kurma gibi diğer bilişsel ve sosyal alanlarda büyük bir gelişme yaşadığı bir dönemdir. Bu da dil yetisinin pek çok faktörün etkileşimi sonucu ortaya çıktığını gösterir.

Doğuştan gelen dil yetisi görüşü, dil edincinin iki farklı bileşenden oluştuğunu savunur. Birinci bileşen, edincin özünü oluşturan ve dil yetisi tarafından önceden belirlenmiş soyut ve sistematik dilbilgisi özellikleridir. Diğeri ise genel öğrenme yöntemlerini, bellek kullanımını gerektiren dilbilgisi öğeleridir. Bu açıdan pek çok dilbilim kuramcısı, üretimsel dilbilgisinde söz dağarcığı ve sözdizimin birbirinden bağımsız öğeler olduğunu öne sürmektedir. Clahsen ve Almazan'ın (1998) Williams sendromuna sahip çocuklarla ilgili çalışması, bu çocukların tümce ve sözcük türetiminin kurallarla belirlenen yönüyle ilgili bir sorun yaşamadığını, ama belleği ilgilendiren dilbilgisi öğelerinde sorun yaşadıklarını göstermektedir. Bu bulgular yukarıdaki ayırımı destekler görünmektedir. Ancak Bates ve Goodman (1999) dilin yapısı ile ilgili soyut kuralların sözcük dağarcığından ayrı olarak ele alınmasına da karşı çıkarlar. Bates ve Goodman'ın dil edinimi ile ilgili yaptıkları çalışmalar, dil ediniminde tümce yapısı ve sözcük dağarcığının birbiriyle etkileşim halinde olduğunu ve birlikte geliştiğini göstermektedir.

Soyut dilbilgisi kuralları ve sözcük dağarcığının beyinde farklı bölgelerde temsil edildiğini gösteren kesin kanıtlar bulunmamaktadır. Beyin görüntüleme teknikleri sözcük dağarcığı ve sözdizimle ilgili işlemlerde beyinde farklı alanların uyarıldığına dair açık bir kanıt sunmamaktadır (Bates ve Goodman 1999: 65). Beyinde oluşan hasarlara bağlı olarak meydana gelen dil bozuklukları ile ilgili yapılan son araştırmalar da dil kullanımında sözdizim ve sözcük kullanımının birlikte bozulduğunu göstermektedir (Bates ve Goodman 1999: 69).

Yukarıda belirtilen görüşlerin, doğuştan var olan dile özgü bir yetinin, beyinde özel bir bölgede, birtakım soyut kurallar veya yapılar şeklinde temsil edilmesine karşı çıkan görüşler olduğu anlaşılmaktadır. 1990'larda Chomsky'nin başlattığı Minimalist Program'daki dil yetisi ve Evrensel

Dilbilgisi anlayışının eleştirilere hedef olan dil yetisi anlayışından oldukça farklı olduğunu görüyoruz.

4. Minimalist Program ve dil yetisi

1990'lara kadar üretimsel dilbilgisi kuramında dile özel belirgin bir biçimsellik söz konusuydu. Üretimsel dilbilgisinin ortaya atıldığı ilk yıllarda etkin olan karmaşık dönüşüm kuralları dile özel bir biçimselliğe sahipti. Zamanla karmaşık dönüşümler yerini daha genel ilkelere bıraktı. Üretimsel dilbilgisi kuramında 1970'lerden başlayarak etkisini gösteren İlkeler ve Değişkenler yaklaşımı bütün diller için geçerli olan ilkelerin ve değişkenlerin neler olduğunu belirlemeyi hedefliyordu. Bu görüşe göre Evrensel Dilbilgisi olası dilbilgilerini tanımlayan ilkeleri kapsıyordu. İlkeler ve Değişkenler yaklaşımında da derin-yapı, yüzey-yapı gibi bileşenler dile özgü biçimsel özellikleri temsil ediyordu. Evrensel Dilbilgisinin özelliklerini keşfetmek için yalnızca dili incelemek yeterli olarak kabul ediliyordu.

1990'larda Chomsky'nin başlattığı Minimalist Program ile birlikte dil kuramında dile özel pek çok biçimselliğin ortadan kalktığı görülüyor. Derin-yapı (D-structure), yüzey-yapı (S-structure) gibi dil sistemini oluşturan ve yalnızca dile özel bileşenler, Minimalist yaklaşımda yok artık. Minimalist Program'la birlikte 'Evrensel ilkeler nedir?' sorusu yerine 'İlkeler neden böyle, dil neden böyle?' sorusu önem kazanmıştır. Bu yeni yaklaşımda Evrensel Dilbilgisi, birtakım soyut dilbilgisi yapıları yerine, dillerde olası sözcükleri belirleyen bir grup özellik (F) ile işlemci bir sistemden (CHL) oluşur (Chomsky 2000, 2005). İşlemci sistem, sesleri algılamayı ve üretmeyi sağlayan duyu-hareket (sensori-motor) sistemlerinin ve düşünce sistemleri olan kavram-amaç sistemlerinin girdisini temsil eden sesçil (PF) ve anlamsal (LF) tasarımlamalar oluşturur. Sesçil ve anlamsal tasarımlamanın biçimsel özellikleri ise edim sistemleri olan duyu-hareket ve kavram-amaç sistemlerinin getirdiği kısıtlamalarla belirlenir. Bu durumda Evrensel Dilbilgisi'ni temsil eden işlemci düzeneğin yalnızca dile özel ilkelerle belirlendiği savını devam ettirmek pek mümkün görünmüyor. Chomsky işlemci düzeneğin iki tümce ögesini bir araya getiren Birleş (Merge) işleminin ve hiyerarşik bir yapı türeten temel yineleme işlemlerinin, dil dışındaki bilişsel alanlarda da görülen işlemler olabileceğini

belirtir (2002: 163). Chomsky'ye göre dil yetisini oluşturan bileşenler yalnız dile özel bileşenler olmayabilir. Dil yetisini özel kılan şey bu bileşenlerin özel bir biçimde bir araya gelmesi ve etkileşmesidir. İnsan vücudunda bir organın pek çok işlevi olabilir. Örneğin, omurilik hem savunma sisteminin, hem dolaşım sistemin bir parçasıdır. Aynı zamanda dik durmamızı sağlar. Omuriliğin kendine has bu özellikleri, pek çok şeyin bir araya gelip etkileşmesi sonucu oluşur. Chomsky dil için de aynı şeyin söz konusu olabileceğini öne sürer (2002:164).

Hauser, Chomsky ve Fitch (2002) dil yetisinin insanlarda ortaya çıkışını irdeledikleri makalede, dil yetisini dar anlamda dil yetisi ve geniş anlamda dil yetisi olmak üzere ikiye ayırırlar. Geniş anlamda dil yetisi, duyu-hareket, kavram-amaç sistemleri ve dilde kısıtlı sayıda birimlerden sonsuz sayıda dizge oluşturabilmeyi sağlayan işlemci düzenekten oluşur. Hauser, Chomsky ve Fitch dar anlamda dil yetisinin yalnızca bu işlemci düzenekten oluştuğunu ve aslında insana özel olan yetinin bu yeti olduğunu öne sürerler. İnsanlarda bu işlemci yetinin, yön bulma, sayısal işlem, sosyal ilişkiler gibi bir takım bilişsel işlemler gerektiren nedenlerle ortaya çıkmış olabileceğini belirtirler. Dil yetisinin özünü oluşturan işlemci yeti, her ne kadar dile bağlı olarak ortaya çıkmamış olsa da zaman içinde bu işlemci yetinin iletişim kurmak için de uygun olduğu fark edilmiştir. Edim sistemlerini oluşturan duyu-hareket, kavram-amaç sistemlerinin işlemci düzeneğe yüklediği kısıtlamalar bu işlemci yetinin değişmesine neden olmuştur. Sesleri duymaya, üretmeye yarayan sistemler ve bellek, işlemci yetinin özelliklerini etkilemiştir. Öte yandan edim sistemlerinin ne kadarının insanoğluna ve dil yetisine özel olduğu henüz tam olarak bir açıklık kazanmamıştır. Hauser, Chomsky ve Fitch biyoloji, nöroloji, antropoloji, psikoloji gibi bilim alanlarından gelen bulguların bu yüzden büyük önem taşıdığını belirtirler (2002: 1569).

5. Sonuç

Chomsky'nin Minimalist Program ile birlikte ortaya koyduğu bu dil yetisi görüşünün, soyut dilbilgisi kurallarının beyinde belli bir bölgede temsil edildiği dil yetisi görüşünden oldukça farklı olduğu görülmektedir. Minimalist Program'daki dil yetisi görüşünde, bu yetiye özgü olan şey daha önceleri öne

sürüldüğü gibi diğer bilişsel ve biyolojik sistemlerde eşi benzeri olmayan bileşenlerden meydana gelmesi değildir. Dil yetisini diğer yetilerden ayıran başka sistemlerde de bulunabilecek bileşenlerin özel bir şekilde bir araya gelmesidir. Minimalist Program dil sistemine özgü olmayan ilkelerin dil yetisini belirleme olasılığını göz ardı etmiyor. Bu durumda ancak edim sistemlerinin özellikleri ile açıklanamayacak dil özellikleri ve dilin işlemci sisteminde diğer bilişsel alanlarda bulunamayacak işlem türleri yalnızca dile özgü olan özellikleri oluşturabilir. Ama dil yetisini belirleyen ilkelerin ne kadarının dile özgü bir bilişsel sisteme ait olduğu ne kadarının diğer bilişsel sistemlerle de ilgili olduğu daha henüz tam olarak açıklığa kavuşmamıştır. İşte Minimalist Program da bunu açıklığa kavuşturmayı hedeflemektedir. Bu konuda daha kesin yargılara varmak için duyu-hareket ve düşünce sistemlerinin özellikleri daha iyi tanınmalıdır. Kısacası, dil yetisini daha iyi anlayabilmek için dilbilim, biyoloji, nöroloji, psikoloji gibi disiplinler arasında bir işbirliği gereklidir. Uyarıcının yetersizliği savları da dil kuramı ve dil yetisi ile ilgili yeni görüşler çerçevesinde, dil edinimi çalışmalarından gelen bulgularla desteklenerek yeniden yorumlanmalıdır.

Kaynakça

- Anderson, S. R., Lightfoot, D. W. (2002) *The language organ: Linguistics as cognitive physiology*, Cambridge University Press, Cambridge.
- Bates, E. (1999) "On the nature and nurture of language", R. Levi-Montalcini, D. Baltimore, R. Dulbecco, F. Jacob (seri ed.) ve E. Bizi, P. Calissano, V. Voltera (cilt ed.), *Frontiers of biology: The brain of homosapiens*, Rome.
- Bates, E., Elman J. L. (2000) "The ontogeny and phylogeny of language: A neural network perspective", S. Parker, J. Langer, M. McKinney (Ed.), *Biology, brains and behavior: The evolution of human development*. School of American Research Press, Santa Fe, 89-130.
- Bates, E., Goodman, J. (1999) "On the emergence of grammar from the lexicon", B. MacWhinney (Ed.), *The emergence of language*, Lawrence Erlbaum, NJ., 29-79.
- Bishop, D.V.M. (1997) *Uncommon understanding: Development and disorders of comprehension in children*, Psychology Press/Erlbaum, UK.
- Chomsky, N. (2000) "Minimalist inquiries: The framework", R. Martin, D. Michaels, J. Uriagereka (Ed.), *Step by Step*, MIT Pres: California, 89-155.

- Chomsky, N. (2002) "Linguistics in the 21st century" Noam Chomsky ile bir söyleşi, N. Fukui ve M. Zushi, 22 Kasım, 2002. 147-187.
- Chomsky, N. (2005) "Three factors in language design", *Linguistic Inquiry*, cilt:36, no:1, 1-22.
- Clahsen, H., Almazan, M. (1998) "Syntax and morphology in Williams Syndrome", *Cognition* 68: 167-198.
- Crain, S., Nakayama, M. (1987) "Structure dependence in grammar formation", *Language* 63: 522-543.
- Elman, J., Bates, E., Johnson, M., Karmiloff-Smith, A., Parisi, D., Plunkett, K. (1996) *Rethinking innateness: A connectionist perspective on development*, MIT Press, Cambridge, MA.
- Hauser, M. D., Chomsky, N., Fitch, W. T. (2002) "The faculty of language: What is it, who has it, and how did it evolve?" *Science*, cilt: 298, 1569-1579.
- Hornstein, N., Lightfoot, D. (Ed.) (1981) "Explanations in linguistics" *The logical problem of language acquisition*, Longman, London.
- Pullum G. K., Scholz, B. C. (2002) "Empirical assessment of stimulus poverty arguments", *Linguistic Review* 19, 9-50.
- Reali, F., Christiansen, M. H. (2003) "Reappraising poverty of stimulus argument: A corpus analysis approach", Proceedings of the 28th Boston University Conference on Linguistic Development.
- Safran, J. R., Aslin, R.N., Newport, E.L. (1996) "Statistical learning by 8-month-old infants", *Science* 274: 1926-1928.
- Tomaseffo, M. (2000) "Do young children have adult syntactic competence?" *Cognition* 74, 209-253.